

Otsikko

Alkumusiikki.

Miesääni:

Tämä on Vates välittää podcast. Eri jaksoissa avaamme vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden työllistymiseen liittyviä ilmiöitä. Tervetuloa mukaan Vates välittää.

Anne Kallio:

Tervetuloa kuuntelemaan Vates välittää- sarjan podcastia. Olen Anne Kallio ja tänään studiossa kanssani keskustelemassa on autistinen työnhakija M. Vates haluaa vaikuttaa siihen, että kaikki pystyisivät parhaimpaansa työelämässä. Tämä vaatii huomion kiinnittämistä muun muassa fyysisiin ja sosiaalisiin työympäristöihin. Sama työpaikka voi näyttää hyvinkin erilaiselta riippuen näkökulmasta. Tervetuloa studioon, esittelisitkö ihan ensimmäisenä itsesi.

M:

No, tietysti elikkä olen M. Olen kolmekymmentäneljävuotias ja olen saanut Asperger diagnoosin kaksitoistavuotiaana, mutta nykyisin käytän itsestäni nimitystä autistinen ja olen ylioppilas, ja minulla on ammattiopistosta kokonainen perustutkinto ja olen tällä hetkellä työnhakija.

Anne Kallio:

Millaisia töitä olet aiemmin tehnyt?

M:

Olen ollut toimistoapulainen, siivoaja, keittiötyöntekijä, tiskaaja ja sitten olen yhdistysapulaisena työkokeilujen kautta.

Anne Kallio:

Mikä näistä aiemmista töistä on osoittautunut kuormittavaksi?

M:

No ensinnäkin, että ei ollut tarpeeksi sellaisia selkeitä rutiineja, kun olin monta vuotta keittiöalalla töissä yhdessä ammattiopiston keittiössä. Pärjäsin ennen siellä, mutta sitten kun kärsin burnoutin joitakin vuosia sitten, niin työnteko vaikeutui ja muistan, kun opiskelin kokiksi, niin useat ystäväni vähän ihmettelivät ääneen, että ole varovainen, se kokin työ on oikeasti hyvin stressaavaa ja haastavaa. Olisi pitänyt ottaa sellainen tosissaan, koska sellainen nopeatahtinen työ, jossa ei ole tarpeeksi selkeitä rutiineja, niin ei ollut ihan minua varten.

Ja sitten useilla työpaikoilla oli vähän sellaisia aistiyliherkkyyksiä lähinnä melun kanssa, että edellisillä työpaikoilla sain pitää onneksi kuulosuojaimia, kun tein usein töitä astiahuollossa ja ne koneet pitivät tosi kovaa ääntä. No yhden kerran olisin halunnut pitää aurinkolaseja sisällä siellä salissa, kun oli aika kirkkaat valot ja oli jo tarpeeksi aika stressaantunut mutta minulle sanottiin, että se ei ole suositeltavaa, koska se herättäisi liian paljon huomiota.

Lisäksi astiahuollossa käytin tietysti aina tiskihanskoja, kun siinä joutui tekemisiin erilaisten pesuaineiden ja tiskiaineiden kanssa, että se oli aika pahaksi yliherkälle iholle tosiaan, vaikka käytin tiskihanskoja aina. Joskus oli sellainen niin kova kiire, ettei ollut aikaa rauhoittua.

No edellisellä työpaikalla, kun tein lyhyempiä päiviä ja silloin kun ei ollut kiire minulle annettiin onneksi tilaisuus välillä mennä rauhoittumaan, mutta se ei aina onnistunut, jos oli hyvin tiukka aikataulu ja se oli myös vaikeaa, jos oli vähemmän työntekijöitä, että piti tehdä kiireellisemmin hommia.

Ja sitten siinä keittiötyössä annettiin usein aika nopeasti sellaisia monimutkaisia ohjeita, joita en heti alkuun ymmärtänyt, jos oli hyvin kiire niin en uskaltanut kysyä uudestaan, että anteeksi mitä tarkoittitte tällä. Kun minä pelkäsin, että siitä hermostutaan tai jotain.

Minulle sopii paremmin, että annetaan sellaiset ohjeet vähän rauhallisemmassa ympäristössä. Minulle annetaan tilaisuus kysyä, jos en heti ymmärrä jotain monimutkaista ohjetta. Lisäksi oli sellainen liian nopea tahti, kuten mainitsinkin ei tarpeeksi selkeitä rauhallisia rutiineja, eikä aikaa rauhoittua, niin siinä on ne minun isoimmat haasteeni työelämässä.

Anne Kallio:

Mainitsitkin jotain jo tuossa, mutta mitkä ovat niitä semmoisia asioita, mitkä helpottavat sitä, että pystyt tekemään työsi hyvin? Tai minkälaisia toiveita on joko sille työympäristölle tai sitten kommunikoinnille?

M:

No, ensinnäkin selkeät ohjeet, että ne annetaan etukäteen jossakin rauhallisemmassa ympäristössä ennen kiirettä, eikä olla kärsimättömiä eikä suututa, jos vaikka en ymmärrä jotain ohjetta heti. Kysyn välillä anteeksi mitä tarkoittitte tällä. Minä kyllä ymmärrän suurimman osan ohjeista, mutta jos ne annetaan monimutkaisessa ja kiireisessä ympäristössä, ja ne ohjeet ovat liian monimutkaisia. Minä välillä kysyn muutaman kerran, että anteeksi mitä tarkoittitte tällä.

Sitten, että olisi aikaa ohjata johonkin uuteen työtehtävään, että minulla on kokemusta jo keittiöalalta, miten mitkäkin jutut toimivat, mutta tietysti uudessa työpaikassa on uudet eri säännöt. Haluan tosiaan, että on vähän aikaa opastaa johonkin uuteen työtehtävään, kun jokaisella työpaikalla on vähän, miten siellä tehdään eri jutut.

Sitten että olisi jokin tila rauhoittumiselle. Onneksi edellisellä työpaikallani oli jokin sellainen kuiva-ainevarasto, johon saatoin mennä hetkeksi rauhoittumaan, jos oli tosi tiukka tahti, silloin kun oli aikaa mennä rauhoittumaan sinne. Tätä varten minulle sopisi sellainen työ, jossa ei olisi niin sellainen kiireinen tahti, että olisi aikaa mennä rauhoittumaan, jos vaikka kuormitus tai aistiyliherkkydet käyvät pahasti.

Sitten sellaiset aistivälineet olisivat hyvät työpaikalla, kuten kuulosuojaimet, jos on tosi kova melu, että sain käyttää edellisillä keittiötyöpaikoilla kuulosuojaimia, kun olin astianhuollossa töissä. Sitten, no olen joutunut edellisellä työpaikoilla kokemuksiin lähinnä tuntoaistin ja näköaistin kanssa välillä, että edellisillä työpaikoillani sain käyttää tiskihanskoja silloin kun tiskasin. Käsittelin sellaisia pesuaineita, jotka olisivat ärsyttäneet ihoa.

Sitten jos työpaikalla on sellainen kirkas valo, joka aiheuttaa yliherkkyyttä huonoina päivinä, että saisin käyttää sellaisia aurinkolaseja, että valo ei rasita tosiaan.

Lisäksi arvostan sitä, kun kanssani kommunikoidaan, niin oltaisiin mahdollisimman rehellisiä, jos olen vahingossa tehnyt jonkin moka, että siitä sanotaan heti rehellisesti. Miten voisin korvata sen ja tehdä ensi kerralla paremmin. Jos olen vahingossa loukannut jotakuta työtoveriani työpaikalla, että siitäkin sanotaan heti rehellisesti, että miten voisin käyttäytyä ensi kerralla. Joo, siinä on ne sellaiset jutut, jotka voisi auttaa minua tulevilla työpaikoilla.

Välimusiikki.

Anne Kallio:

Nyt sulla on kokemusta tän yksityisen sektorin lisäksi myös järjestöpuolelta, niin mitä eroa näillä työympäristöillä on ollut sinun näkökulmasta?

M:

No, näissä järjestöissä ymmärrettiin haasteitani paremmin, että lähinnä varmaan siksi, koska heillä oli käynyt paljon työntekijöitä, työkokeilijoita ja työharjoittelijoita, joilla on myös autismi tai ADHD tai ovat muuten nepsyjä tai joilla on muutenkin haasteita muuten työllistyä työelämässä. Niissä yhdistyksissä oltiin totuttu erilaisiin ihmisiin myös niihin, jotka kamppailevat työnteon kanssa, että siellä ymmärrettiin paremmin haasteitani, jos minun tarvitsi välillä rauhoittua ja sellaista.

Anne Kallio:

Aikaisemmin kun keskusteltiin ja tuli esille tällainen väite, että autismi pelottaa työpaikoilla, niin miten vastaisit tähän, miksi se autismi pelottaa työpaikoilla?

M:

Koska autismista ei edelleen anneta sellaista realistista ja monipuolista tietoa ihmisille, jotka eivät ole autisteja tai jotka eivät tunne lähielämässään ketään autistia. Tosiaan on paljon stereotypioita autisteista ja ihmiset eivät tosiaan tiedä, miten suhtautua, jos työtoveriksi tulee, vaikka joku, joka sanoo olevansa avoimesti autistinen.

Vaikka ei sanoisikaan olevansa autistinen, niin työpaikoilla suhtaudutaan vähän varauksellisella tavalla ihmisiin, jotka ovat niin sanotusti outoja. Että ei tarvitse sanoa olevansa autistinen, että työtoverit kyllä yleensä aistii heti, kuka on niin sanotusti outo, että antaa vähän sellaiset oudot vibat. Mutta kuitenkin harmiton henkilö, että jos on vaikka aistiyliherkkyyksiä tai sosiaalista kömpelyyttä tai haluaa tehdä asiat tietyllä tavalla työpaikallaan, että pärjää paremmin. Niin usein se outous myös pelottaa ihmisiä yhtä paljon kuin autismikin.

Se on vähän sama juttu muidenkin vammojen kanssa, että ihan sama mikä vamma on, niin ihmiset eivät osaa suhtautua siihen, jos eivät ole saaneet siitä realistista ja kattavaa tietoa. Valitettavasti autismista liikkuu edelleen stereotypioita etenkin fiktiivisessä mediassa.

Ihmiset eivät usein tunne lähipiirissään ketään autistia tai eivät esimerkiksi etsi tietoa itse autistisilta ihmisiltä, kun nykyisinhän on paljon tällaisia autismikirjolaisia vaikuttajia ja aktivisteja, mutta heiltä ei aina tajuta etsiä sitä tietoa, että miten voisi käyttäytyä, jos työtoveri on autistinen tai jos vaikka joku läheinen on autistinen.

Kun autisteista usein kerrotaan vähän sellaisia haitallisia juttuja, että esimerkiksi miten autistit ovat taipuneet ja melttareihin tai shutdowneihin. Miten autistit ovat hyvin herkkiä ja miten autistit ovat sosiaalisesti kömpelöitä, karmivia tai eivät tiedä miten toimia sosiaalisissa tilanteissa, että ei oikein sanota, että autistit ovat ihmisiä siinä missä kaikki muutkin.

Me olemme outoja, mutta me teemme parhaamme suurimmaksi osaksi, että se saattaa olla aika kulunut sanontakin, mutta jos olet tavannut yhden autistisen henkilön, niin olet tavannut vain yhden autistisen henkilön. Me olemme ihmisiä erilaisilla persoonallisuuksilla ja mielenkiinnon kohteilla, että ihan sama mikä vamma meillä on.

Anne Kallio:

Kiitoksia. Eli kaikkiin tulisi suhtautua kuin yksilöihin.

M:

Kyllä.

Anne Kallio:

Onko vielä tähän loppuun sulla jotain semmoisia terveisiä työnantajille tai työyhteisöille, jonne tulee työnhakijaksi tai uudeksi työntekijäksi autistinen henkilö?

M:

No lähettäisin sellaiset terveiset, että kannattaa etsiä tietoa autismista, jos uusi työntekijä on autistinen. Etsii ehdottomasti luotettavista lähteistä, vaikkapa autistien pyörittämiltä sivuilta ja sosiaalisista medioista. Jos vaikka lähipiirissä on joku, joka on autistinen, niin kysy vaikka häneltä. Mutta jokaisella autistilla on erityiset tarpeet, esimerkiksi on autisteja jotka saavat aistiyliherkkyksiä, vaikka kovasta melusta ja kovasta valosta. Sitten on autisteja, jotka eivät välttämättä saa yliherkkyksiä sellaisista, mutta he voivat saada yliherkkyksiä muista asioista. Tärkeintä on kysyä siltä autistilta henkilöltä itseltään, mitä hän toivoisi, että työpaikalla mukautettaisiin, jotta hän pystyisi käymään töissä ja tuntisi itsensä tervetulleeksi. Ja siinä on ne terveiset työnantajille, että kiitoksia.

Anne Kallio:

Kiitoksia.

Musiikkia.

Miesääni:

Vates välittää.